

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Small-scale fisher migration, conflict and wellbeing

A case study from Sri Lanka

Koralagamage, D.N.

[Link to publication](#)

Creative Commons License (see <https://creativecommons.org/use-remix/cc-licenses/>):

Other

Citation for published version (APA):

Koralagamage, D. N. (2020). *Small-scale fisher migration, conflict and wellbeing: A case study from Sri Lanka.*

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Samenvatting

Een plattelandsbevolking vertrouwt grotendeels op de beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen en gunstige weersomstandigheden. Vissers, herders en semi-sedentaire landbouwers ('slash and burn') verplaatsen zich dikwijls om hun levensonderhoud te behouden. Echter, krimpende natuurlijke hulpbronnen verergeren sociale conflicten tussen concurrerende gebruikers. Zo nemen de wereldwijde visbestanden af door overexploitatie, aantasting van het milieu, en klimaatverandering. Veel kustbewoners in ontwikkelingslanden zijn voor hun levensonderhoud afhankelijk van visserij. Door afnemende visbestanden ontstaan er echter een toenemend aantal conflicten, zoals tussen plaatselijke en migrerende vissers. In dit proefschrift worden de uitdagingen van conflict over hulpbronnen verkend middels een onderzoek naar de migrerende vissersbevolking van Sri Lanka, wier toegang tot visgronden steeds meer in het gedrang komt. Dit onderzoek is ingebed in een groter door NWO/WOTRO gefinancierd project - REINCORPFISH (projectnummer W076830200) - dat was gericht op het adresseren van de conflicten die plaats vinden tussen vissers van India en Sri Lanka.

Deze studie richt zich op verschillende hiaten in kennis. Hoewel de literatuur over kleinschalige visserij een verscheidenheid aan onderwerpen behandelt - zoals armoede, kwetsbaarheid, conflicten en bestuur - richten de meeste studies zich op sedentaire visserspopulaties. Seizoensmigratie wordt minder behandeld. Deze empirische kenniskloof heb ik aangegrepen door de keuze van migrerende vissers en hun seizoensmigratie langs de noordwestkust van Sri Lanka. Vanwege de langdurige burgeroorlog in Sri Lanka (1983-2009), heeft deze kustlijn minder moderne sociale wetenschappelijke studies over visserij gekend dan andere delen van het land.

Wetenschappelijk onderzoek richt zich vaak op kwesties als armoede, kwetsbaarheid, hulpbronnen crisis, conflicten en klimaatverandering. Er zijn echter maar weinig artikelen die deze problemen in combinatie hebben bekeken. In dit proefschrift worden theoretische inzichten op het gebied van welzijn (Coulthard et al. 2011; White 2010), hechting (Kyle et al. 2014a,b; Urquhart en Acott 2014; Low en Altman 1992), migratie (Njock en Westlund 2010 ; Curran 2002) en hulpbronnenconflicten (Bavinck 2005; Bennett et al. 2001; Charles 1992) samengetrokken in een breder conceptueel verband van 'inclusieve ontwikkeling'.

De kleinschalige visserijliteratuur analyseert het welzijn van vissershuishoudens, vissersvrouwen, alsook individuele vissers (Coulthard en Britton 2015; Coulthard et al.2014). De meeste literatuur is etnografisch en maakt gebruik van kwalitatieve methodologieën met beschrijvende interpretaties. Deze studies zijn echter methodologisch zwak in het kwantitatief beoordelen van hoe het menselijk welzijn op individueel en collectief niveau wordt beïnvloed.

Dit onderzoek bouwt voort op de gestructureerde aanpak voorgesteld door de groep Wellbeing of Developing Countries (WeD: www.welldev.org), die drie dimensies onderscheiden: materieel, relationeel en subjectief. Deze aanpak is echter nog niet op grote schaal in de visserij toegepast. Dit onderzoek (i) beoordeelt door middel van een genderbenadering of de drie dimensies van welzijn worden versterkt of onderdrukt door migratie, vestigingskeuze en conflicten; (ii) introduceert een aanvullende methodologie voor welzijnsbeoordeling, en (iii) formuleert relevante en gendergevoelige welzijnsindicatoren voor het beleid. De algemene onderzoeksvraag die dit proefschrift luidt:

Hoe is het welzijn van migrerende vissershuishoudens en -gemeenschappen die worden getroffen door conflicten, en welke context-specifieke welzijnsindicatoren kunnen worden geformuleerd om een inclusief ontwikkelingsbeleid te informeren?

Deze overkoepelende onderzoeksvraag is onderverdeeld in zes deelvragen, namelijk: a) *Hoe kunnen kleinschalige visserij en de migratie van vissers in het noordwesten van Sri Lanka worden gekenschetst?; b) Welke multi-schalige visserijconflicten beïnvloeden het welzijn van huishoudens en de gemeenschap van migrerende vissers in het noordwesten van Sri Lanka?; c) Wat zijn de verschillende rechtsstelsels die van invloed zijn op visserijconflicten en het welzijn van vissershuishoudens en -gemeenschappen in Sri Lanka?; d) Hoe wordt het welzijn door migrerende vissers en vrouwen ervaren en nagestreefd?; e) Wat zet noordwestelijke kleinschalige migrantenvissers ertoe aan om steeds dezelfde vestigingsplaats te kiezen, zelfs te midden van meerdere conflicten?; en f) Wat zijn de belangrijke welzijnsprioriteiten die kunnen bijdragen aan inclusieve ontwikkeling in de visserij?*

Theoretische aanpak

Hoofdstuk 2 gaat dieper in op het concept van welzijn (wellbeing) en zijn relaties met inclusieve ontwikkeling, migratie en plaatsgebondenheid. De benadering van Inclusieve ontwikkeling vereist inzicht in de sociale aspecten van kwetsbare groepen, die in dit proefschrift worden benadrukt door het welzijn van vissers te onderzoeken en rekening te houden met ecologische en relationele aspecten. Migranten zijn een specifieke categorie van sociaal kwetsbare mensen en hun plaatsgebondenheid is vaak gekoppeld aan de natuurlijke hulpbronnen die in een regio beschikbaar zijn, alsook aan hun sociale netwerken. Dit proefschrift onderzoekt conflicten gerelateerd aan plaats, juridisch pluralisme en welzijn, en houdt rekening met genderaspecten.

Onderzoeksmethode

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, heb ik een literatuuronderzoek uitgevoerd naar welzijn, conflicten, rechtsp pluralisme, plaatsgebondenheid, gender en inclusieve ontwikkeling.

Er werd gekozen voor een enkelvoudige casestudy naar migrantvissers in de Mannar regio. Dit gebied a) kent grensoverschrijdende visserijconflicten waarbij migrerende vissers betrokken zijn; b) er werd verwacht dat verschillende rechtsstelsels in deze conflicten een rol zouden kunnen spelen; c) visserspopulaties in de regio hebben verschillende gender, herkomst (lokale / migranten), religie (katholiek / hindoeïstisch / boeddhistisch / islam) en etnische identiteit (Moslims / Singalees / Tamil); en d) het was bekend dat migrantvissers uit andere delen van Sri Lanka zich in bepaalde seizoenen hier verzamelen. Gegevens werden verzameld via een gemengde methodologische benadering die zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoekstechnieken combineert. Het verzamelen van gegevens verliep in twee fasen gedurende acht maanden in Negombo en Chilaw (fase I in 2014) en Mannar gedurende drie maanden (fase II in 2015). Het kwantitatieve onderzoek omvatte de implementatie van respectievelijk 138 en 164 vragenlijsten, met de nadruk op welzijnsindicatoren. De kwalitatieve technieken omvatten 50 open interviews met vissers (zowel mannen als vrouwen), 15 gesprekken met sleutelinformanten en acht focusgroepdiscussies (zie hoofdstuk 3).

Onderzoekscontext

Hoofdstuk 4 beschrijft de kleinschalige visserijsector van Sri Lanka, gebruikmakend van secundaire literatuur, en de resultaten van veldonderzoek. De kleinschalige visserij levert een grote bijdrage aan de nationale economie in termen van productie en werkgelegenheid. Het omvat drie subsectoren: inshore (vlak langs de kust), off-shore (diepzee) en lagunevisserij. De kustvisserijsector in Sri Lanka wordt algemeen gekenmerkt door seizoensmigratie. Zo migreren vissers vanuit hun thuisregio naar treklocaties in periodes waarin moessonstormen de lokale visserij belemmeren. Het migratieproces is historisch geëvolueerd, waarbij de migratieroutes over het algemeen hetzelfde zijn gebleven. Weersomstandigheden (de moesson), bevolkingsdichtheid in de thuisregio, mogelijkheden voor economisch gewin in de gastregio en inter- en intracommunautaire relaties fungeren als drijvende factoren in het migratieproces. Gemengde identiteiten in termen van etniciteit [Tamil (dominant in het gastgebied), Moslims (als gevolg van naoorlogse hervestigingen) en Singalees (migranten)], religie (rooms-katholiek, boeddhisme en islam), en taal - Tamil en Singalees - zijn vertegenwoordigd in de migratiegebieden. Hoewel de migrerende vissers die in dit onderzoek voorkomen tot de Singalese etniciteit behoren, is hun identiteit veel genuanceerder: ze zijn immers Tamil-sprekend en rooms-katholiek, daardoor vergelijkbaar met de rooms-katholieke Tamils die in de noordwestelijke regio van Sri Lanka wonen.

Verschiedende formele en informele instituties zijn in de regio vertegenwoordigd. Naast internationale afspraken, zoals de Law of the Sea Convention (UNCLOS), FAO's Code of Conduct for Responsible Fisheries en diverse bilaterale visserijovereenkomsten, speelt nationale wetgeving inzake visserij, kustbehoud, coöperaties en gender een rol in het

visserijbeheer. Voorts hebben rechtsvormen zich ook op lokaal niveau ontwikkeld. Meerdere informele instituties bepalen het gedrag van migrant- alsook lokale gemeenschappen. Kortom, gedeelde identiteiten hebben de co-existentie en relaties tussen migrerende en lokale vissers mogelijk gemaakt. Toch heersen er conflicten.

Meerdere conflicten in de visserij

Het onderwerp van multidimensionale en meerschalgige visserijconflicten wordt in hoofdstuk 5 uitgewerkt. Conflicten doen zich meer voor nu de aantallen van zowel lokale als migrerende vissers in de loop van de tijd zijn toegenomen. Conflicten betreffen: (i) toegangsrechten tot visgronden en landingsplaatsen; (ii) betwiste vismethoden en -praktijken; (iii) grensgeschillen op internationaal en lokaal niveau; en (iv) het beheersysteem. De situatie is nog verergerd door naoorlogse hervestiging van oorlogsslachtoffers en genderkwesties. Deze worden in hoofdstuk 5 toegelicht in relatie tot een conflicttypologie bestaande uit vier categorieën: jurisdictie, management, interne en externe allocatie. Conflicten blijken te zijn geworteld in specifieke kenmerken van de visserij, zoals wie mag vissen, wanneer, waar, wat en hoe. Ik betoog dat conflicten over dergelijke kwesties de materiële, relationele en uiteindelijk de subjectieve aspecten van welzijn van vissershuishoudens beïnvloeden. Opvallend is dat vissers dikwijls de regels die zij als oneerlijk ervaren negeren. Deze aspecten van conflicten beïnvloeden momenteel de toegang van migrerende vissers tot de kust en de visserij. Een latent genderconflict ontstaat als gevolg van verwaarlozing en het gebrek aan vertegenwoordiging van vrouwen in besluitvormingsfora, evenals door gebruikelijke normen die de vrijheid van vrouwen om toegang te krijgen tot de visgronden beperken. Bovendien hebben sociale conflicten genereffecten, waardoor vissersvrouwen kwetsbaarder worden. Zo hebben zij vanwege conflict minder mogelijkheden voor de verwerking van gedroogde vis waardoor hun verdien capaciteit vermindert; een onveilige sociale omgeving schaadt hun geografische mobiliteit en slechte sanitaire voorzieningen en hygiënische omstandigheden beïnvloeden hun waardigheid en zelfrespect.

Rechtspluralisme in de visserij

Hoofdstuk 5 legt uit dat conflicten in de noordwestelijke visserij plaatsvinden in de context van meervoudige, formele en informele rechtsstelsels. Naast de illegale grensoverschrijdingen van kottersvissers uit India, kunnen de vismethoden en de gewoonten van veel kleinschalige vissers in strijd zijn met de overheidsregels. De traditionele/historische rechten van migrerende vissers worden aangevochten door lokale gemeenschappen die ernaar streven de toegang van migranten tot hun visgronden te beperken. De vrijheid om vis te verkopen wordt beperkt door lokale tussenpersonen die de controle over de visvangst in hun omgeving claimen. De informele

regels die zijn opgesteld door de National Fisheries Federation (NFF) en de normen van de migrerende vissersgemeenschappen worden door de lokale bevolking genegeerd, waardoor de sociale onrust verder toeneemt. Formele en informele organisaties op verschillende bestuursniveaus streven naar een verstandig beheer van de visbestanden, maar hebben door miscommunicatie, versnippering, en sociale uitsluiting onvoldoende autoriteit ontwikkeld.

Met meerdere rechtssystemen die in dezelfde sociaal-economische ruimte opereren, wordt het welzijn van de migrantengemeenschap ernstig aangetast en uitgedaagd. Een typologie van vier soorten rechtsbetrekkingen (Bavinck en Gupta 2014) - concurrentie, accommodatie, onverschilligheid en wederzijdse steun - blijken allen op de studielocatie vertegenwoordigd te zijn, wat het migratieproces aanmoedigt en soms ontmoedigt.

Visser-relevante welzijnsindicatoren

Hoofdstuk 6 legt uit hoe het welzijn van migrantenvissers in relatie tot materiële, relationele en subjectieve dimensies wordt beïnvloed door conflicten, waarbij speciale aandacht uitgaat naar gendergerelateerde kwesties. Door migratie kunnen vrouwen deelnemen aan productieve economische activiteiten die de inkomsten van het huishouden aanvullen en tegelijkertijd hun materiële welzijn verbeteren. Bovendien worden familierelaties, onderwijs en religie van kinderen gewaardeerd als relationele en subjectieve welzijnsaspecten. Visserijconflicten beperken echter de economische mogelijkheden van vrouwen met negatieve gevolgen voor hun geestelijke gezondheid, status in de samenleving, waardigheid en levensvreugde. Vissersmannen drukken waardering uit voor visserijgerelateerde verbeteringen, lage operationele kosten, gemeenschapsrelaties en mentale tevredenheid, die de sleutel zouden zijn tot een goed leven. Bij elkaar genomen zijn economische duurzaamheid, gezins- en sociale relaties, duurzame vistechnieken en een gezonde toekomst voor kinderen dus de belangrijkste factoren voor een goed leven voor zowel mannen als vrouwen. Verder werden aanvullende ondersteunende welzijnsfactoren geïdentificeerd, namelijk: baan zekerheid, werktevredenheid en institutionele betrokkenheid.

Vissersmigratie heeft ook gevolgen voor de onderwijsvooruitzichten van jongeren; jongeren verlaten vroegtijdig de school, trouwen vroegtijdig en kunnen niet anders dan vissen. Dit beperkt hun beroepsmogelijkheden. Dit komt omdat migrerende ouders niet in staat zijn om voor het onderwijs van kinderen te zorgen terwijl ze zich op de migratiegebied bevinden. Hierdoor ontstaan een vicieuze cirkel van afhankelijkheid voor kinderen in deze migrerende vissersgemeenschappen.

Plaats hechtingsmodel en sociale inclusie

Hoofdstuk 7 gebruikt het concept van ‘place-making’ om te begrijpen waarom migrantenvissers telkens dezelfde plaats, of locatie, selecteren om heen te migreren, zelfs te midden van meerdere conflicten. De plaats blijkt belangrijk voor toegang tot vis (hulpbron), vissen (techniek), verkopen (verdiene), leven (vrijheid) en acceptatie (achting). Door de theorie van ‘place-making’ te combineren met een welzijnsleus, werden drie motieven geïdentificeerd die het welzijn van vissers verbeteren: (1) De economische of materiële componenten van ‘place-making’ omvatten verdiencapaciteit; toegang tot de markt, hulpbronnen (land en vis), arbeid en krediet; alternatieve inkomstenbronnen; overvloed aan hulpbronnen en veiligheid; en lage bevolkingsdichtheid; (2) De functionele of subjectieve component van ‘place-making’ omvat affectieve, gedrags- en cognitieve subdimensies zoals saamhorigheid, vrijheid om deel te nemen aan visserijpraktijken, geluk, routinegedrag, religiositeit, verbondenheid, kennis en bewustzijn van de plaats, en vertrouwdheid met de plaats en de gemeenschap; en (3) de sociale of relationele component van ‘place-making’ omvat de individuele en collectieve banden die een rol spelen in de identiteit van vissers, hun gemeenschappen en de locatie zelf. Uit mijn analyse blijkt dat het migratieproces wordt gedreven door economische (materiële) factoren, maar dat place-making en hechting zijn gebaseerd op sociale en functionele motieven. Verder leidt sterke hechting aan de plaats tot overtreding van de wet: migranten die terughoudend zijn om hun ‘wadi’ (migratiehut) aan het einde van het seizoen te verwijderen vanwege de angst voor verlies van de plek, riskeren conflict met de autoriteiten alsook met de lokale bevolking. De combinatie van positieve factoren geassocieerd met een locatie kan echter de overhand krijgen, zelfs als er een conflict is.

Welzijnsindexen en beleidsanalyse

Hoofdstuk 8 ontwikkelt indicatoren voor de materiële, relationele en subjectieve dimensies van het welzijn van migrerende vissers en daarmee een samengestelde welzijnsindex (CWI). Indicatoren voor vissers-relevante CWI zijn goede prijzen voor de visvangst, duurzame visserijpraktijken, financiële stabiliteit, sociale relaties, familierelaties, religiositeit en de toekomstperspectieven van kinderen. Vangst, gemeenschap, kinderen en kerk (religieuze instituten) - vallen op als de meest relevante welzijnsindicatoren. Bovendien worden hiaten in het overheidsbeleid vastgesteld op basis van de identificatie van ‘ontwikkelingsfrustraties’. Deze bieden strategische mogelijkheden om conflicten in de visserij te verminderen, visserijgerelateerde alternatieve economische kansen te ontwikkelen, inclusieve visserijcoöperaties te bevorderen, de onderwijscontinuïteit tijdens migratie te waarborgen en genderbewustmakingsbeleid aan te moedigen. Dit laatste is van belang voor de sociale, economische en politieke versterking van de positie van vrouwen. Er moet dus voor sociale, relationele en ecologische inclusiviteit worden gezorgd. Ecologische inclusiviteit - door

welomschreven toegangsrechten en maatregelen om, in het licht van klimaatverandering, de gezondheid van ecosystemen te waarborgen; sociale inclusiviteit - door middel van eigendomsrechten voor migranten, nivelleren van inkomensverschillen, empowerment van vrouwen en deelname aan besluitvorming, het doorbreken van de vicieuze cirkel van migratie, onderwijs voor kinderen; en relationele inclusiviteit - gelijke deelname aan het besluitvormingscircuit; zijn de vastgestelde prioriteiten bij het bereiken van inclusieve ontwikkeling voor de vissersbevolking.

Conclusies

Ik kom in dit proefschrift tot de volgende conclusies. Ten eerste ondersteunt seizoensmigratie het welzijn van vissers door: i) de mogelijkheden voor levensonderhoud te vergroten door zelfs in het laagseizoen te kunnen blijven vissen; ii) financiële stabiliteit te bereiken dankzij goede vangstmogelijkheden en lagere exploitatiekosten; iii) het realiseren van plaatsgebonden tevredenheid; iv) versterking van de deelname van vrouwen aan activiteiten voor het genereren van alternatieve inkomsten, zoals de verwerking van gedroogde vis; v) het onderhouden van sociale relaties en inter- en intracommunautaire banden; en vi) het mogelijk maken van onderwijs en toekomst voor kinderen dankzij besparingen. Zo verbetert seizoensmigratie het materiële, relationele en subjectieve welzijn van individuen en gemeenschappen ook vanuit een gendergerelateerd perspectief.

Ten tweede wordt het welzijn van de migrerende vissersgemeenschap vaker bedreigd door meerdere conflicten. De groeiende bevolking van lokale én migrerende vissers en een daling van visvangsten als gevolg van milieudegradatie en conflict, heeft geleid tot financiële instabiliteit, verdere aantasting van het ecosysteem, toenemende sociale uitsluiting van migrantvissers, en met name verhoogde onveiligheid van vissersvrouwen. Ten derde vinden conflicten plaats in de context van rechtspluralisme, waarbij meerdere formele en informele regels van toepassing zijn op dezelfde zaken. Dit gaat vaak ten koste van migrantengemeenschappen. Inefficiënties en niet-naleving van internationale en lokale normen en regels brengen sociale conflicten met zich mee. Meer toegankelijke en elkaar wederzijds ondersteunende rechtssystemen zijn cruciaal voor het verbeteren van het welzijn van vissers, vooral wanneer meerdere gemeenschappen samenkomen voor één vorm van levensonderhoud. Een dergelijke harmonisatie en verbetering van regels en normen zou betrekking moeten hebben op de vangst (beschikbaarheid van hulpbronnen, toegang tot hulpbronnen, duurzame visserijmethoden, lage operationele kosten en ontwikkeling in de visserijsector); gemeenschap (versterken van de sociale cohesie door institutionele interacties met inter- en intracommunautaire gemeenschappen); kinderen (een goede toekomst voor de jongere generatie vergemakkelijken door een gunstige omgeving te creëren voor stabiel onderwijs en stimulansen voor het voltooien van school); en religieuze zaken (spirituele en

morele tevredenheid, institutionele betrokkenheid en empowerment) voor een beter leven voor vissers en vissersvrouwen.

Theoretisch gezien, richt dit proefschrift zich op het belang van welzijn (en de gendergebaseerde indicatoren daarvan), plaats (migratieplek) en sociale inclusie om conflicten te verlichten en de inclusieve ontwikkeling van gemarginaliseerde gemeenschappen te bevorderen. Vanuit dit perspectief heb ik commentaar geleverd op het beleid inzake visserij, coöperaties, onderwijs en gender. Gendergevoelige welzijnsprioriteiten moeten m.i. worden aangepakt in zowel het visserij- als in ander overheidsbeleid. Toegangsrechten zijn niet duidelijk gedefinieerd, wat de eigendomsrechten van de migranten ondermijnt, waardoor ook de ecologische inclusiviteit wordt ondermijnd. Bovendien worden ook de consequenties van klimaatverandering niet meegenomen. Er zijn voorzieningen nodig voor gelijke deelname aan besluitvorming en empowerment van vrouwen, die cruciaal zijn om sociale uitsluiting en tegenstrijdige vormen van rechtspluralisme te beperken.

Aanbevelingen

Mijn aanbevelingen benadrukken de herzieningen die nodig zijn in het visserij-, coöperatie-, onderwijs- en genderbeleid om inclusieve ontwikkeling te bereiken. Ten eerste zouden toegangsrechten tot visgronden kunnen worden verleend aan migranten. Deze zouden de positieve integratie van migranten in de samenleving mogelijk maken en verminderen daardoor de ongelijkheid tussen gebruikers van mariene hulpbronnen. Een dergelijk mechanisme moet echter ecologisch duurzaam en sociaal rechtvaardig zijn, zodat het relationele welzijn van gemeenschappen wordt gegarandeerd. Mogelijk moeten echter sommige rechten worden ingeperkt vanwege de toenemende bevolking en de afnemende visbestanden.

Ten tweede is de vicieuze cirkel die het gevolg is van migratie door onderwijsbeleid te doorbreken. Twee opties worden aangedragen: (i) een gunstige en veilige leeromgeving bieden voor schoolkinderen van migrantenhuishoudens met hostels en buitenschoolse activiteiten; en (ii) het werk van vissers in andere sectoren, zodat de noodzaak tot migratie wordt weggenomen en het onderwijs van de kinderen niet wordt verstoord. Alternatieve werkgelegenheid zou migratie ontmoedigen, conflicterende interacties verminderen, materiële, relationele en subjectieve dimensies van welzijn verbeteren en ecologische gezondheid garanderen. Zo kunnen voor de toekomstige generatie gelijke kansen worden geboden, wat zorgt voor relationele inclusiviteit.

Ten derde zorgt gemeenschapscohesie voor productieve informatie-uitwisseling, probleemoplossing en etnische harmonie. Dit draagt bij aan relationeel welzijn, wat leidt tot

een verbetering van het subjectieve welzijn. Er moeten meer accommoderende en wederzijds ondersteunende regels en voorschriften worden ingevoerd en gecontroleerd door formele en informele instellingen, collectief en in samenwerking. Het samenwerkingsbeleid en het visserijbeleid dienen een stimulerende omgeving te bieden voor een dergelijke gemeenschapscohesie.

Ten slotte moet al dit beleid gendergevoelig zijn, met speciale aandacht voor aspecten van het welzijn van de vissersbevolking, waaronder diversificatiemogelijkheden voor zowel vrouwen als mannen. Een genderbewust perspectief moet de visserij en ander sociaal en economisch beleid overstijgen om daarmee de economische status, sociale inclusie, empowerment en andere welzijnsprioriteiten van mannen en vrouwen te verbeteren. Ondanks dat deze aanbevelingen rechtstreeks verband houden met, en gericht zijn op, de kleinschalige visserij van seizoensgebonden migranten, zijn vergelijkbare aanbevelingen ook voor andere mobiele gemeenschappen relevant.